

"Hem estat incapaços d'encertar amb ETA"

Juan Mari Atutxa és un dels noms més esmentats quan es parla del conflicte polític i violent d'Euskadi. Però és també un dels més polèmics. Enemic declarat d'ETA –a la qual combat des de la Conselleria d'Interior–, Atutxa vol el diàleg però el veu difícil.

Juan Mari Atutxa va jurar el càrrec com a *herri-zaina* (conseller d'Interior) per primera vegada el 7 de febrer de 1991. A final d'any deixarà el càrrec i, probablement, esdevindrà el nou president del Parlament Basc, en substitució de Joseba Leizaola. No és fàcil de resumir la tasca de vuit anys d'un dels responsables polítics més controvertits dels últims anys.

Ja va bé de dir que Juan Mari Atutxa s'ha erigit com un dels personatges del nacionalisme basc més lloats i respectats "de l'Ebre cap avall", com diuen a Euskadi, mentre que al País Basc ha suscitat opinions i adhesions de tendències molt diferents. Responsable de l'Ertzaintza i valedor de la lluita contra ETA, ha estat i és la diana de moltes parets d'Euskadi, i ha viscut els últims anys sota l'amenaça directa d'aquells que postulen uns objectius similars als seus per mor del seu caràcter apassionat i impulsiu: de la seua "incontinència" verbal.

—Per començar, no podem defugir la referència a Irlanda. Un dirigent social basc deia que a l'estat espanyol aquesta experiència s'hauria de prendre com un missatge. Hem rebut el missatge de debò?

—Sense cap mena de dubte, hem rebut el missatge i hem de ser prou humils per a reconèixer que un poble, amb una problemàtica punyent, que al llarg de trenta anys ha sofert les conseqüències del vessament de

sang de tres mil dues-centes persones, ha estat capaç de fer una passa endavant, d'utilitzar la intel·ligència per tal de posar-se a treballar, i per començar han acceptat que tothom perdrà algun llençol en aquesta bugada. Crec que ens han donat un lliçó. Som un altre poble que també pateix des de fa trenta anys les conseqüències de l'exercici de la violència per aconseguir tal o tal altra finalitat. Aquí també patim. I nou-centes

persones s'han quedat pel camí. Per això no ens podem quedar amb els braços plegats; sinó que hem de posar en pràctica qualsevol iniciativa que pugui des-embocar en el camí cap a la pacificació.

—Per a uns Irlanda ha esdevingut una referència ineludible; per a d'altres, molesta.

—Jo crec que molesta a qui confon la fermesa i la dignitat amb l'immobilisme. La fer-

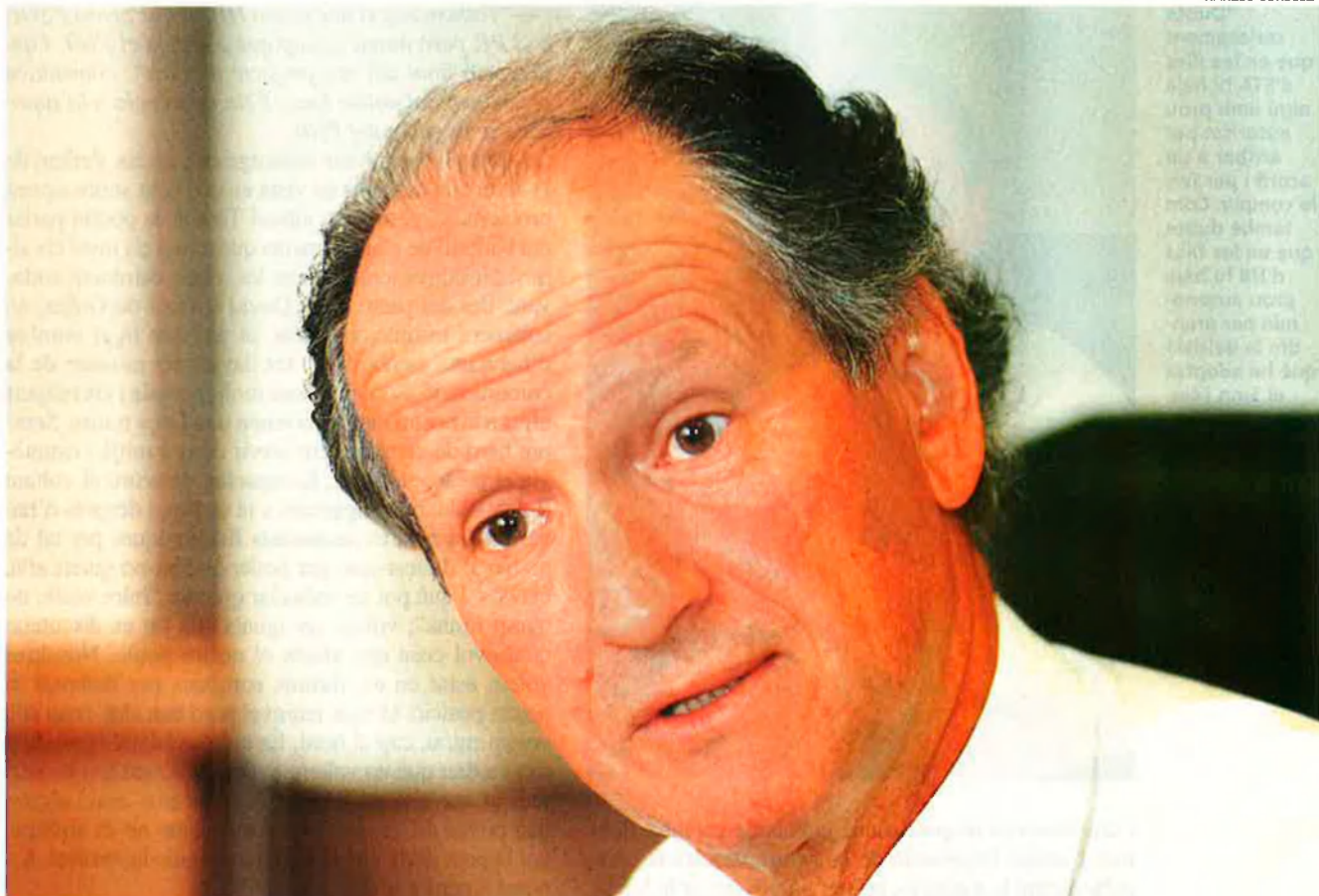
mesa s'escau a aquells que hem de ser al capdavant de responsabilitats polítiques en el món de la violència. La dignitat és una cosa irrenunciable; la persona no pot perdre la dignitat cedint al xantatge de terroristes o de qui tracte d'imposar els seus postulats per la via de la violència. Tot això ha de ser barrejat amb la intel·ligència, i no amb l'immobilisme. Qui barreja aquests conceptes és, justament, qui se sent molest.

—Allà han coincidit dues democràcies consolidades, els governs britànic i irlandès –amb l'aval de Washington i de Brussel·les–, que han acabat negociant amb una minoria violenta un canvi d'estatus jurídic-polític.

—És ben cert. Un imperi com ara el britànic ha tingut prou flexibilitat política per acceptar la possibilitat de modificar la seua Constitució. I això és un fet que hem de destacar. A ningú no li han caigut els anells per haver reconegut que en el camí cap a la solució definitiva calia alterar la Constitució. Aquí, de fet, els

bascos vam reconèixer el 12 de gener de 1998 una cosa similar, però en un fòrum que no és decisiu en aquesta matèria, la Mesa d'Ajuria Enea. En el punt vuitè hi diu que qualsevol plantejament polític és lícit i ha de ser acceptat per la societat, fins i tot si comporta alguna alteració del marc jurídic actual. Quan ara com ara es parla d'una necessitat de modificació de la Constitució mateixa, sembla que algú s'esquinça

"Durant trenta anys de vessament de sang s'han provat un munt de possibilitats diferents. Hi ha hagut molts intents; cap no ha donat el resultat definitiu. Alguna cosa falla. Si més no hem estat incapaços d'encertar."

les vestidures. I això s'ha de superar. Ardanza té molta raó quan en un document recent diu: "no hi posem límits prèviament". Estem disposats a assegurar-nos a negociar, sense cap mena de dubte han de produir-se unes condicions per tal que ens hi puguem assegurar, com ara que qui mata deixi de fer-ho. Però a partir d'aquí no podem caminar posant condicions prèvies.

—A Euskadi tothom diu que és valent políticament i que esta disposat a arriscar... fins que la calculadora electoral els adverteix.

—Efectivament. I n'és un exemple clar que s'ha parlat de la possibilitat de continuar parlant sobre el document d'Ardanza fins després de les eleccions; i això vol dir clarament que quan es parla de terrorisme i pacificació, es fa per traure resultats d'aquesta qüestió. D'altra banda no té cap trellat deixar-ho per a després de les eleccions. Perdem un temps preciós que podríem dedicar a llaurar el nostre futur.

—No és urgent, pel que sembla.

—Per a alguns és urgentíssim; per a d'altres, no ho sembla.

—Si no haguera existit l'IRA s'hauria negociat a Irlanda del Nord?

—Les voluntats dels pobles, a mi, se'm fan imparables. No és previsible fins on pot arribar la voluntat d'un poble. Allà podia haver-se produït també aquesta mena de negociació sense l'existència del terrorisme, però dit això, i encara que haguérem de reconèixer que l'existència del terrorisme ha accelerat el dià-

leg entre Irlanda i la Gran Bretanya, jo diria que la negociació no compensa tot el sofriment. La negociació, l'entesa entre els pobles, arribarà fent ús de la paraula com a mitjà, no val la pena mai que vinga del vessament de sang i de l'angoixa dels ciutadans. No obstant això, no es tracta de debatre si acceptem o no la violència com a mitjà, sinó de constatar que existeix un problema, existeix la violència: cal resoldre-ho.

—Vostè també canviaria l'Estatut de Gernika per l'acord de Stormont, com suggeria Xabier Arzallus?

—El president del meu partit feia aquestes declaracions a títol personal; jo no sóc partidari de prendre posició en el bescanvi d'una cosa per l'altra. Si totes dues són reivindicacions del poble i si la voluntat majoritària d'un poble pren part a favor de totes dues, s'aconseguiran. Una, l'Estatut d'Autonomia, la tenim, encara que, incomprensiblement, no s'haja desenvolupat plenament. L'altra és el dret d'autodeterminació: jo entenc, modestament, que l'autodeterminació és un dret natural. Però hom ha de ser capaç d'arrossegar les majories a prendre posicions en un moment determinat i en un punt concret.

—Una dictadura, tres presidents, deu ministres d'Interior, i tres consellers d'Interior... Però això no s'acaba. "Alguna cosa hem de reconèixer de fracàs propi", deia vostè.

—Si més no, hem de reconèixer la nostra incapacitat d'encertar. Durant trenta anys de vessament de sang s'han provat un munt de possibilitats diferents: primer

"A Irlanda podia haver-se produït també la negociació sense l'existència del terrorisme, però dit això, i encara que haguérem de reconèixer que l'existència del terrorisme ha accelerat el diàleg entre Irlanda i la Gran Bretanya, jo diria que la negociació no compensa tot el sofriment."

“Dubte seriosament que en les files d'ETA hi haja algú amb prou autoritat per arribar a un acord i per fer-lo complir. Com també dubte que en les files d'HB hi haja prou autonomia per prendre la decisió que ha adoptat el Sinn Féin. Però no qüestione que els encontres que es fan entre PNB i HB s'envolten de la més absoluta bona voluntat.”

KARLOS CORBELLA

l'afusellament després d'uns judicis de garantia dubtosa i també l'aplicació de la tortura descarada; després, durant la transició, primer un govern de la UCD, després un de socialista, avui el del Partit Popular; diferents institucions policíiques responsables de la seguretat. Hi ha hagut molts intents d'arribar a una solució; cap ni un no ha donat el resultat definitiu. Alguna cosa falla. Si més no hem estat incapaços d'encertar.

—Un 65% de la població basca no està d'acord amb la política del govern espanyol pel que fa a la pacificació. El govern ni s'immuta.

—Jo crec que és un vertader error no escoltar la societat. I encara és pitjor escoltar-la en la mesura que a un li interressi. És un acte irrespectuós, impropí dels qui tenim responsabilitats polítiques.

—A Espanya continuen sense entendre això del “problema polític”.

—Nosaltres no posem mai límits a les nostres previsions de sobirania. Jo admet que algú siga nacionalista txec, espanyol, francès o bavarès, però de la mateixa manera demane respecte pel fet que jo puga sentir-me nacionalista. I ho dic amb el cap ben alt, sense vergonya. Per tant, des d'un sentiment nacionalista, no posarem mai límits ni fronteres a les nostres aspiracions, perquè això seria com hipotecar el futur dels nostres fills i dels nostres néts.

—No hi ha sostre?

—No n'hi ha, mai de la vida. El que passa és que mai no em sentiré satisfet, ni podré dormir tranquil·lament si qualsevol aspiració ha estat aconseguida a força de matar a qui tenim enfront, bé siga nacionalista espanyol, marxista, comunista o el que siga. Totes les aspiracions han d'aconseguir-se mitjançant el diàleg.

—“Tothom sap el que pensa HB, el que pensa PSOE o el PP, però ningú no sap què planteja el PNB, l'articulació final del seu projecte de país”, comentava recentment un polític basc. Feia referència a la suposada ambigüitat del PNB.

—Jo no hi veig doble missatge en cap cas. Parlem de la diversitat de punts de vista en un partit sobre aquest problema... però, i els altres! També es podria parlar del batibull de plantejaments que tenen els uns i els altres. Nosaltres tenim clares les idees, caminem endavant, des del pacte. Som David enfront de Goliat, no solament institucionalment, ni pel que fa al nombre d'habitants, també fins i tot davant un monstre de la comunicació. Som una cosa molt menuda i els mitjans afins a la nostra ideologia tenen una força mins. Sempre hem de caminar fent servir com a mitjà i estratègia el pacte, el diàleg, la capacitat de seure al voltant d'una taula, ben enganxats a la cadira, i després d'haver fet les nostres necessitats fisiològiques per tal de no haver d'alçar-nos; per poder quedar-nos quiets allà, clavats. I què pot ser més clar que dir, “mire vostè, no tenim límits”; volem ser iguals allà on es discuteixi qualsevol cosa que afecte el nostre poble. Nosaltres volem estar en els fòrums europeus per defensar la nostra posició. O siga, tenim el nord ben clar, i cap allà volem mirar, cap al nord. És això ambigu? Hem dit a tort i a dret que no volem la violència, que ens ha perjudicat moltíssim, lluny d'afavorir-nos com alguns han pretès de vendre. El nacionalisme no és ambigu, vol la pau; però, en canvi d'aconseguir-la, no està disposat a perdre la dignitat.

—El PNB manté contactes amb HB i fins i tot els “blinda”, però alhora presta el seu suport a la política del govern en matèria de pacificació, com així va succeir en el debat “sobre l'estat de la nació”. Hi ha qui d'això en diu ambigüitat.

—Des del meu càrrec polític sempre he estat respectuós amb les parcel·les d'actuació de cadascuna de les parts. Al conseller d'Interior mai no se li ha assignat la funció d'establir contacte per a portar endavant aquests temptejos, per anar fent el camí fins a un final dialogat. D'això se n'ha encarregat la representació del meu partit. No ha estat així al Ministeri de l'Interior. El que és vergonyós és que avui s'esquincen els vestits alguns personatges pel fet que determinats partits parlen, quan ells mateixos han anat de cap temps enrere per a contactar amb els representants del món de la intolerància, amb la finalitat de cercar una avençesa per a la desitjada treva. Jo no entre a valorar si aquests encontres seran positius o no, perquè ningú no ha de desconfiar d'un altre partit que tinga una iniciativa que mire d'aconseguir la pacificació. Hem de pensar que hi va de bones intencions. No tinc cap dubte que els encontres que es fan s'envolten de la més absoluta bona voluntat.

—“El PNB deu el seu poder a ETA”, segons l'escriptor Jon Juaristi.

—Això és una salvatjada, una barbaritat. Abans que ningú no gosara a crear una organització com ETA, el PNB tenia una garantia de credibilitat i un *pedigrí* democràtics que ningú no li pot negar, i que només un al-

tre partit d'àmbit estatal pot presentar. Ningú no pot demostrar que això siga cert. Abans existia el PNB, i havia demostrat que era demòcrata, continua essent demòcrata i l'existència d'ETA, lluny de beneficiar-lo, l'ha perjudicat.

—*En un moment hipotètic en què la direcció del seu partit estableix contactes per a dialogar amb ETA per cercar una solució al conflicte, correspon al conseller d'Interior tancar els ulls?*

—Mai. Isaac Rabin deia: "Hem de parlar encara que hom estiga matant i hem de perseguir el delictes com si no estiguérem parlant". Jo tinc un compromís amb aquesta societat i aquest compromís consisteix a proporcionar seguretat a tots els ciutadans d'aquest país. Amb aquesta finalitat he de cercar el delinqüent. Mai, ningú no s'ha atrevit a suggerir a Juan Mari Atutxa que, per tal o tal altra conversa, donara instruccions d'aixecar el peu de l'accelerador, ni que fóra un mil·límetre, en la persecució del delictes. No ho faria mai.

—*És a dir, que dirigents del PNB com ara Ollora, Egibar o Agirre —encarregats del lideratge de la política de pacificació, dels contactes...— havien d'amaragar a Juan Mari Atutxa, company de partit i conseller d'Interior, les seues gestions. Per culpa de la seua responsabilitat, no li les podien explicar.*

—Per descomptat que no. Això és el que mai no m'han de contar, perquè possiblement podria estar a l'aiguait per veure on són, per detenir-los en acabar la conversa.

—*Vostè ha dit: "jo aniria a les reunions amb els dirigents d'ETA si estiguera segur que amb això s'iniciaria el principi de la fi".*

—Si jo fóra designat interlocutor per a aquesta comesa, i tinguera la mínima expectativa que aquest contacte podria donar els objectius que busquem, no hi tindria cap inconvenient.

—*Considera vostè que ETA pot utilitzar la mateixa premissa però al contrari?*

—Potser. El que passa és que jo encara tinc més confiança que la part demòcrata puga arribar a establir una unitat de criteris, i sobretot que bon punt signat aquest acord, poguérem arribar a complir-lo fidelment. Però dubte seriosament que en les files d'ETA hi haja algú amb prou autoritat per arribar a un acord i per fer-lo complir. Com també dubte que en les files d'HB hi haja prou autonomia per prendre la decisió que ha adoptat el Sinn Féin.

—*Però Ardanza deia en una entrevista que en ETA hi ha un cervell polític amb qui parlar.*

—El que sí que hi ha és una cúpula. Fins i tot acceptaria l'afirmació d'Ardanza, quan diu que hi pot haver

un cervell polític. Una cosa molt diferent, però, és que hi haja un cervell amb autoritat, amb la capacitat d'imposar-hi una disciplina suficient.

—*Juan Gutiérrez, de Gernika Gogoratuz —el dirigent que probablement ha fet les funcions d'intermediari entre el govern i el moviment d'alliberament nacional basc, segons va publicar El Mundo—, deia que ETA no pot fer passes cap a la pau "si l'altra part no diu si li correspondrà".*

—La treva és imprescindible. Però és ben cert que ETA té a les mans posar contra les cordes, a la vora d'un abisme ridiculitzant, la societat democràtica. Si ETA declara avui una treva indefinida, després d'un temps prudencial, Juan Mari Atutxa seria un dels qui encapçalaria una manifestació amb la societat democràtica d'aquest poble, per reivindicar la immediata posada en pràctica del punt desè d'Ajuria Enea. I si el govern espanyol s'hi resistira, no hi ha cap mena de dubte que ETA hauria aconseguit ridiculitzar aquest govern.

—*Vostè és el candidat del PNB a ocupar la presidència del Parlament basc. Es veu Juan Mari Atutxa pacificant el Parlament basc?*

—És un honor per a Juan Mari que el seu partit el propose per a exercir un càrrec com ara el de president del legislatiu d'aquest poble. Posant-hi pau? Jo no en diria tant,

perquè no hi ha hagut guerra al Parlament. La confrontació dialèctica i parlamentària és una cosa que dóna vida i sentit al Parlament i a la democràcia. Perquè, quin sentit té la democràcia sense discrepància. Després cadascú és com és, i jo sóc bastant dinàmic. De segur que no estaré a l'altura de l'anterior president, Joseba Leizaola. Cadascú té el seu estil.

Inaki Gorostidi (Vitòria)

"Si jo fóra designat interlocutor per a parlar amb ETA, i tinguera la mínima expectativa que aquest contacte podria donar els objectius que busquem, no hi tindria cap inconvenient."

"Si ETA declara una treva indefinida, jo seria un dels qui encapçalaria una manifestació per reivindicar la immediata posada en pràctica del punt desè d'Ajuria Enea. I si el govern espanyol s'hi resistira, ETA el ridiculitzaria."